

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФУТБОЛУ НА ТЕРЕНАХ ЛЬВІВЩИНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Annotation. This study explores the dynamics of football development in Lviv Oblast settlements. An analysis of historical facts, statistics, and factors that influenced the spread of this sport is presented in this work. The trend is mostly reflected in the examples of some rural settlements that are now part of the Pidberiztsi territorial community. There are conclusions presented in the scientific work about the growth or decline of football activity during various historical periods. Special attention is paid to the factors that influenced the positive or negative trend. Various issues are raised regarding the influence of modern events on sports development. The study of the native region's culture and its trend is, therefore, important to prevent any negative situations related to it.

Keywords: football, rural settlements, historical periods, becoming and development.

Актуальність теми дослідження (постановка проблеми).

Футбол є найпопулярнішим видом спорту не лише в Україні, але й в цілому світі. Він пройшов складний шлях свого розвитку, об'єднав усі верстви населення різних вікових категорій та національностей. Цей вид спорту розвиває не лише фізичні, але й розумові якості людини, адже потребує логіки та критичного мислення. Гра має позитивний вплив на організм, забезпечує контакт із соціумом, загартування, позитивні емоції. Розвиває дисциплінованість, витривалість, силу, спритність, швидкість, відповідальність та вміння перебувати у команді.

Знання культурного життя свого краю є необхідним для кожного свідомого громадянина, особливо у період війни. Незважаючи на теперішню міцну базу літератури щодо футболу, це питання недостатньо вивчене та висвітлене у наукових джерелах. Узагальнення та систематизація матеріалу є доволі важливим внеском у культурний розвиток населених пунктів.

Власне, тому визначення та простеження динаміки розвитку футболу серед населених пунктів рідного краю є актуальним та соціально важливим.

Мета дослідження – визначення тенденції розвитку футболу Львівщини та виокремлення чинників, що впливають на цей процес.

Методи дослідження: пошуково-бібліографічний, ретроспективний, хронологічний, історико-структурний.

Результати досліджень. Загалом розвитку та поширенню футболу завдячуємо товариству «Сокіл», що було створено у Львові 1894 році В. Нагірним та В. Лаврінським за прототипом чеського та польського сокільництва. Перше товариство «Сокіл» було 1852 року в Празі, основи якого заклав Мирослав Тирш. Члени організації виступали загуртування молоді (об'єднання слов'янських народів), а за допомогою розвитку спорту втілювали ідею військової підготовки. Результати діяльності організації були доволі успішними, тому цей досвід перейняли й інші країни. У 1867 році було створене польське товариство «Сокіл», куди входили окремі українці. Є. Папенко вказує, що у Львові розвиток сокільництва відбувався доволі повільно, за рахунок того, що не всі жителі тогочасної території розуміли подальшу роль організації в суспільно-політичному житті міста. 17 липня 1892 року в залі Народного Дому відбулися збори місцевих активістів, які висунули ідею єдності української нації та важливості створення організації, яка б пропагувала це. Здобувши підтримку, у 1892 році В. Нагірний та В. Лаврінський розробили статут «Сокола», який був затверджений лише 26 липня 1893 року. В лютому 1894 року у будинку «Бесіди» у Львові відбулися перші загальні збори членів «Сокола». Згодом вони придбали спортивний інтэрвар та почали проводити перші руханки. З джерел відомо, що «Сокіл» отримував певне фінансування Сеймом. Товариство мало свій прапор та різноматні гасла. Найвідоміші з них: «У здоровому тілі – здорова душа», «Де сила – там воля» та ін.

У 1900 році футбол почав пропагувати чех Йозеф Вейтруба. Правила гри в футбол українською мовою вперше були опубліковані 1900 р. у Львові у книжці «Копана» за сприяння діяча українського «Руханкового і стрілецького товариства «Сокіл» Володимира Лаврівського, який переклав їх з чеської мови, з видання чеха Осипа Кленки [1]. Створення справжніх футбольних команд на Галичині датується 1903 роком, коли

гімназистами двох середніх закладів було засновано футбольний гурток «Слава» (згодом «Чорні», пол. «Чарні»). Серед гравців можна виділити таких постатей як К. Солтинського, М. Дудрика, Б. Бізоня та ін. А. Коломієць та ін. У 1904 році було створено Клуб Гімнастично-Спортовий, який згодом у 1907 році перейменовано на «Погонь». У 1903 році гімназисти створили клуб «Лехія» ((на базі «Кружка футболістів «Сокола», який діяв у 1902–1903 рр.), 1908 – «Гасмоня». Згідно напрацювань Ю. Михайлюка, Й. Фалеса, І. Якимишина у 1906 році у Львові відбувся чемпіонат з футболу, у якому брали участь такі команди як «Чарні», «Погонь», «Лехія», «Україна», «Гасмоня», «Віс». Розуміємо, що у складі більшості з польських команд однозначно були й українці. 22 вересня 1911 року активістами Степаном Рудницьким, Альфредом Будзиновським, Степаном Гайдучком, Петром Франком та іншими закладено Спортивне товариство студентів вищих шкіл «Україна» при Львівському університеті, головою якого обрано Матвія Яворського – гравця команди «Україна» [3, ст.35]. Це була перша суспільна інституція в ХХ столітті, яка вжила назву «Україна» з метою творення своєї державності.

Справжній розвиток футболу ми пов'язуємо із постаттю «батька українського тіловиховання» Івана Боберського. Відомо, що у 1905 році у своїй книзі «Копаний м'яч» він видав правила гри футболу українською та зробив інші важливі внески у розвиток спорту.

Чимало футболістів українських команд, як національно свідомі патріоти, поклали своє життя на вівтар боротьби за волю свого народу, незалежність і соборність держави Україна у роки Першої світової війни [3]. Серед загиблих футболістів команди «Україна» Січові стрільці: Роман Перфецький (талановитий воротар), Ананій Степанів, Роман Носковський, Костянтин Гусаковський, Зеновій Дума. Також на війні загинули футболісти інших клубів: Василь Остапчук, Роман Келецький, Тарас Микитин та Володимир Богонос з клубу «Дніпро» [3]. Таким чином, попри те, що існування та діяльність організацій не припинялося, розвиток футболу значно загальмувався порівняно з попередніми роками.

З початком Другої світової війни, коли Німеччина напала на Польщу становище розвитку футболу знову значно погіршилося. У 1939 році було ліквідовані всі футбольні команди Галичини, зокрема: «Україну», «Лехію», «Погонь», «Чарні»,

«Гасмонею». Щодо «України», то влітку 1941 року відновила свою діяльність. 1944 р. Львів удруге зайняли радянські війська і спортивне товариство «Україна» було ліквідовано остаточно [2]. Варто виділити той факт, що під час бойових дій багатьох футболістів було розстріляно чи закатовано, а дехто з них згодом покинув кордони своєї держави.

У 1963 році у Львові виникла відома команда «Карпати». Її утворення радянська влада пояснювала прагненням створити цивільну команду. Проте, більшість істориків вважає, що цим СРСР хотів змістити інтереси інтелігенції на спорт, адже тоді набував поширення рух шістдесятників.

18 грудня 1990 року була заснована Федерація футболу Львівської області, метою якої була популяризація даного спорту.

З 80-х років простежується поступовий спад розвитку футболу, який був зумовлений міграцією молоді. Це спричинило занепад або ж навіть зникнення деяких футбольних команд. У період 1991–2000 рр. тенденція знову погіршилася. На це вплинули ширші можливості громадян, пов'язані зі здобуттям Україною незалежності.

Стрімкий розвиток футболу відбувся у 2018–2020 рр. Це зумовлено вдалою територіально-адміністративною реформою, наслідком якої стало оновлення спортивного інвентаря для спорту та масовим пропагуванням спорту.

У період 2020–2023рр. динаміка знову пішла на спад, у зв'язку з ситуацією в країні. У деяких населених пунктах перестали функціонувати окремі футбольні команди, частота матчів стала нижчою.

Висновки. За аналізом науково-методичної літератури, можна стверджувати, що футбол на теренах Галичини виник з політичних та суспільно-культурних міркувань. Зародження цієї гри на Львівщині припадає на кінець XIX століття.

Поширенню футболу на теренах Львівщини варто завдячувати окремим постатям та патріотичним організаціям. Свого найбільшого розвитку футбол на Львівщині досягнув у 70-х роках. Зумовило таку тенденцію становище західних земель у складі СРСР, низький розвиток інформаційних технологій, відсутність бойових дій, стабільна демографічна ситуація. Другий піком розвитку футболу є період 2018–2020 рр., коли зміцнилась матеріально-технічна база територіальних громад Львівщини.

До проблем, що впливають на сучасний стан футболу можна виділити: пандемію коронавірусу, стрімкий ріст інформаційних технологій, повномасштабне вторгнення на територію України. Своїми наслідками вони значно пригнічують динаміку розвитку цього виду спорту.

Список літератури:

1. Кобрин Б., Михалюк Ю. Львівське коріння українського футболу. Львів : Піраміда. 2005. 72 с.
2. Легкий. Історія світового футболу. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2010. 576 с.
3. Чорнобай І. Історія розвитку футболу : посібник. Львів : ЛДУФК, 2016. 648 с.

Сіткар В.І. <https://orcid.org/0000-0003-0465-2973>

Сіткар С.В. <https://orcid.org/0000-0003-4599-454X>

Сіткар Т.В. <https://orcid.org/0000-0002-5120-341X>

**ОЛІМПІЄЦЬ О. ВОЛИНЕЦЬ – ЖИВА ІСТОРІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ПЛАВАННЯ**

**Тернопільський національний педагогічний
університет
імені Володимира Гнатюка**

Annotation. The article analyzes the successes of Ukrainian swimmers in the Olympic Games and the opportunities to practice this sport in the Ternopil region. It is noted that despite the lack of conditions for professional swimming, thanks to the work and perseverance of athletes and coaches, it is possible to reach the level of a participant in the Olympics. An example of this is the living history of the participant of two Olympics, Ternopil swimmer Oleksandr Volynets.

Keywords: swimming, Olympic Games, Ternopil Region, swimming pools.

Анотація. В статті проаналізовано успіхи українських плавців в Олімпійських іграх та можливості займатись цим видом спорту на Тернопільщині. Зазначається, що не зважаючи на відсутність умов щоб плавати професійно, завдяки праці та наполегливості спортсменів та тренерів можна досягти рівня учасника Олімпіади. Прикладом цього є жива історія учасника двох Олімпіад, тернопільського плавця Олександра Волинця.